

Nr B 220

Av herr Hedlund m. fl., om slopande av ortsgrupperingen vid beskattningen, m. m.

Den nuvarande ortsgrupperingen av skatter och löner grundar sig till avsevärd del på 1952 års dyrortsundersökning. Det material, som sedan år 1951 föreligger för bedömning av prissförhållandena mellan olika orter, är bristfälligt. Så mycket tycks emellertid vara säkert, att under senare år en fortsatt sammanpressning ägt rum av den formellt statistiskt framräknade variationen mellan kostnaderna på olika orter i fråga om bostad, kläder och »övriga utgifter». Då det gäller skatteposten har emellertid ändringar i de kommunala utdebiteringssatserna åstadkommit en utveckling i motsatt riktning. Härvid bör dock uppmärksammas, att standarden i de kommunala förmånerna, för vilken skatten utgör en betalning, i hög grad varierar mellan olika kommuner, särskilt mellan större städer och landsbygdskommuner. Skatteförhållandena kan därför ej tillmätas någon avgörande betydelse som motivering för bibehållande av en ortsgrupperings.

Det är ett välkänt faktum, att en prisstatistisk registrering av levnads-kostnaderna på olika orter möter betydande svårigheter. Det insamlade prismaterialet är i väsentliga hänseenden bristfälligt och ofullständigt. Även om de statistiska metoderna vid insamlingen och bearbetningen av hithörande data skulle kunna förfinas, kvarstår det faktum, att man aldrig med någon säkerhet kan fånga de olikheter i förmåner och olägenheter mellan olika orter, som inte låter sig siffermässigt preciseras. Subjektiva bedömningar och skälighetsprövningar måste under alla förhållanden tillgripas. Nackdelarna i klimatiskt hänseende och de svårigheter, som sammanhänger med de stora avstånden exempelvis i stora delar av Norrland, är obestridda men låter sig givetvis ej objektivt kvantifieras. När man vill försöka taga hänsyn till de skillnader i kulturförmåner, som föreligger mellan en storstad och en landsbygdskommun, är man hänvisad till subjektiva schematiska avvägningar. Redan dessa exempel visar, att de principer, som ligger till grund för ortsgrupperingen, »lika» standard, »lika» reallön etc., måste bli i hög grad diffusa.

Bland annat med utgångspunkt från dylika överväganden har ortsgrupperingsutredningen i sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1957:42) förordat att man frångår ordningen med en av statsmakterna fastställd ortsgrupperings, som lägges till grund för en differentiering av lönerna på olika orter. Vidare har ortsgrupperingsutredningen föreslagit, att principbeslut nu fattas om ett fullständigt slopande av skattegrupperingen och införande av

enhetliga skattefria avdrag inom beskattningssystemet, motsvarande nu gällande ortsavdrag i grupp V. Med hänsyn till de betydande ekonomiska konsekvenser, som en sådan reform skulle medföra för såväl staten som kommunerna, föreslår utredningen, att man just nu, i avvaktan på skattegrupperingens slutliga avskaffande, skulle nöja sig med en uppflyttning till grupp III av de orter, vilka tillhör grupp II. Uppflyttningen tänkes genomförd med verkan från och med den 1 januari 1959.

Enligt vår mening är ur rent principiell synpunkt ett fullständigt slopande av skattegrupperingen klart motiverat. Emellertid anser vi, att finansiellt utrymme f. n. ej föreligger för den i hög grad önskvärda ytterligare skattesänkning, som ett avskaffande av skattegrupperingen med uppflyttning av alla orter till ett läge, motsvarande nuvarande grupp V, innebär. Däremot menar vi, att en omedelbar uppflyttning av orterna i grupp II till grupp III är möjlig redan i nuvarande läge. Genom en sådan åtgärd skulle inga oöverstigliga ekonomiska konsekvenser för staten och de berörda kommunerna uppkomma. Den av oss sålunda förordade omedelbara ändringen skulle medföra, att skatteintäkterna för staten minskade med 12 milj. kronor per år och för de berörda kommunerna med 9 milj. kronor. För statens del skulle inkomstminskningen under budgetåret 1958/59 belöpa sig till 4 milj. kronor om, som vi i likhet med ortsgrupperingsutredningen förutsätter, förändringen sker den 1 januari 1959, den tidpunkt, då den nuvarande skattegrupperingen upphör att gälla.

I fråga om lönegrupperingen framhåller utredningen, att ett slopande av den officiella lönegrupperingen kommer att framkalla problem av skilda slag. Att utarbeta förslag till lösning av dessa problem ansåg utredningen ligga utanför ramen för utredningens uppdrag. Från ett flertal remissinstanser har också begärts ytterligare överväganden innan ställning togs till ett fullständigt slopande av lönegrupperingen. I ett stort antal remissyttranden framhålles emellertid, att en uppflyttning av ortsgrupp II till ortsgrupp III bör kunna ske omedelbart, en uppfattning som delas av oss. Enligt utredningen är den bristande enhetlighet som i ortsgrupperingshänseende råder i södra Sverige en av den gällande grupperingens största svagheter. Det synes oss också följdriktigt att i samband med avskaffandet av ortsgrupp II i skattegrupperingshänseende samtidigt slopa denna ortsgrupp i lönehänseende. Lönekostnadsökningen vid en lyftning av orterna i ortsgrupp II till ortsgrupp III har, när det gäller tjänstemän på löneplan i statlig tjänst eller i statsunderstödd verksamhet, av utredningen beräknats medföra en lönekostnadsökning per år på 12,5 milj. kr.

Den av oss föreslagna reformen innebär att över 80 proc. av landets kommuner omfattande 2/3 av landets folkmängd skulle tillhöra ortsgrupp 3. Efter en sådan sammanslagning skulle cirka 55 proc. av tjänstemännen på löneplan i statlig tjänst eller statsunderstödd verksamhet och cirka 60 proc. av den personal som är anställd av staten enligt kollektivavtal tjänstgöra på orter i ortsgrupp 3. Ätminstone en del av de ojämnheter i nuvarande orts-

gruppering, vilka skapat irritation och missnöje, skulle härigenom elimineras.

Till frågan om speciell kompensation till vissa kommuner i Norrland avser vi att återkomma i samband med den fortsatta behandlingen av dyrortsproblemet.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts får vi hemställa,
att riksdagen måtte

i enlighet med Ortsgrupperingsutredningens förslag i princip besluta om ett fullständigt slopande av skattegrupperingen och införande av enhetliga skattefria avdrag inom skattesystemet, motsvarande nu gällande Ortsavdrag i Ortsgrupp V; **samt**

med verkan från och med den 1 januari 1959 vad beträffar beskattningen besluta uppflytta till grupp II nu hänfödda orter till grupp III.

Stockholm den 3 juli 1958

Lars Eliasson
i Sundborn

J. Onsjö

Gunnar Hedlund

Nils G. Hansson
i Skegrie